

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΗΝΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΘ'.

*Τῷ Φιλαδελφείας Γαβριήλῳ, Μάξιμος εὖ
πράττειν.*

Ἐπικίνδυνον τῶν δεσποτικῶν ἐντολῶν ἡ παρά-
θασις, πανιερώτατε δέσποτα, καὶ τούτων ἄλλως τε,
ἐν οἷς ἅπας ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κατὰ τὸ
ἱερὸν λόγιον κρέμονται, κἀκείνοις μᾶλλον, οἱ τὴν
τῶν λόγων προστασίαν ἐνεπιστεύθησαν. Ἐμοὶ μὲν
οὖν τοῦμὲν μέρος, ὅσον γε τῇ προκίρῃ, ἤδη πε-
πλήρωται, καί γε οὐκ ἀμάρτυρος ὁ λόγος, εἴ τις ἐπὶ
τὰ πρό μικροῦ προχωρήσαντα καὶ περὶ τῆς εἰρή-
νης διητημένα ἀποβλέπειν ἐθέλοι. Ὡς δ' ἂν καὶ τοῖς
πολλοῖς γνωριμωτέρα γένοιτο ἡ τοιαύτη τῆς ἡμε-
τέρας ψυχῆς εἰρηναία κατάστασις, καὶ ὁ παρὼν
μαὶ ἐξεπίτηδες διοικοσὸν λόγος ἐξύφασται ἀκαλλῆς
μὲν τὴν ἰδέαν, οὐκ ἀκαλλῆς δὲ ἀλλὰ καὶ μάλα
λαμπρὸς τὴν διάθεσιν, συνεφέλκεται δὲ καὶ σου
τὴν ἱερὰν ψυχὴν κοινωνὸν τῆς ἀγάπης καὶ ὥσπερ
ἤδη διηλλαγμένην ἡμῖν ὑποτίθεται. Σὺ δ' ἀλλὰ μὴ,
πρὸς τῆς εὐσεβείας αὐτῆς, τὸ ἐφ' ὃ πεπραγματεύεται
κέρδος ἐπαμβλύνεις καὶ ἀποστημειώσεις, ἀλλὰ καὶ
τῆς ἡμετέρας προσδοκίας πλέον τι προσκερδάνεις τῇ
πρὸς τοῦργον ἐμπαρασκεύῳ ἐτοιμότητι. Ποιήσεις
δ' οὖν οἷδ' ὅτι καὶ πρὸς τὸ χρέος ἀπιδὼν καὶ τὴν
ἀξίαν καὶ τὴν ἡμῶν αὐτῶν πρὸς δὲ καὶ τῶν λοι-
πῶν μεγίστην ὠφέλειαν, τὸ δὲ πάντων μέγιστον
εἰς Θεὸν εὐαρέστησιν. Ἐξέσωσέ. Ἐνετίησε μαιμα-
κτηριῶνος θ' ἐπὶ ἱ, ἀφ' ἧς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Λ'.

*Τῷ παραγιωτάτῳ Κωνσταντινουπόλεως
πατριάρχῃ κυρίῳ Ἱερεμίᾳ Μάξιμος.*

Ἐπαινον καὶ ψόγον, οὕτως ἐγὼ κρίνειν ἐκδεδί-
δαγμαί, παναγιώτατε δέσποτα, ὥστε δεῖν τὰ τοῦτο
ἢ ἐκεῖνο πάσχοντα πρὸς τὸν ἔνδον ἀνατρέχειν
καὶ ἀποβλέπειν κριτήν· καὶ εἰ μὲν ἐν ἐκείνῳ τὸ ὅ
περὶ ἡμᾶς λέγεται οὐχ εὖρηται ἀγαθόν, ἀσχάλλειν
τε ἅμα καὶ ἀθυμεῖν, εἰδὲ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ τὸ δε-
οῦ ἡμᾶς οἱ μοχθηροὶ τῶν ἀνθρώπων διασύρειν εἰώ-
θασιν οὐχ εὖρηται πονηρὸν χαίρειν τε ἅμα καὶ
σκιρτᾶν. Τί γὰρ εἰ ἄνθρωποι μὲν ἐπαινοῦσι, τὸ δὲ
συνειδὸς καὶ μάλα κεκατηγόρηκε; ποῖα δ' ἔσται
ἀθυμίας χώρα, εἰ πάντων κατηγορούντων μόνον
τὸ συνειδὸς ἐλευθέρους ἡμᾶς ἀποδείκνυσιν; Ἐχομεν
τὸν Παῦλον λέγοντα, δόξα αὐτῇ ἡμῶν ἐστίν, ἡ
μαρτυρία τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, καὶ τὸν Ἰωβ,
ἰδοὺ ἐν οὐρανῷ ὁ μάρτυς ἡμῶν. Εἰ τοίνυν μάρτυς

ἡμῶν ἐν οὐρανῷ, μάρτυς ἡμῶν ἐν καρδίᾳ, αἰσχυνέ-
σθωσαν οἱ μάρτην ἡμᾶς ἐπηρεάζοντες καὶ τοῦ κακῶς
λέγειν οὐδένα πῶς κόρον λαμβάνοντες, μόνον ἵνα
στῇ σφίσι τὸ τῆς κακίας ἀνίσχυρον· τί γὰρ ἄλλο
τῷ διασύρειν ἐργάζονται, ἀλλ' ἢ εἰς χοῦν ἀποφυσῶσι
καὶ κατὰ τῶν ὁμμάτων τὴν γῆν διεγείρουσι καὶ
ὅθεν μείζω τὸν διασυρμὸν ἐμφυσῶσιν, ἐκεῖθεν μᾶλ-
λον οὐδὲν ὑγιὲς ἐφευρίσκουσι καὶ ἐκόντες εἶναι
περὶ τὸ ὥς ἀμβλυώττουσι. Πλὴν ἄλλ' οὐδὲν τού-
τοις ἀπογνωστέον ἀλλὰ καὶ παραινέτεον εἰς δύνα-
μιν, καὶ εἰ μὴ πρὸς ἑαυτοὺς ἐπανέλθοιεν, προσχη-
στέον καὶ μάστιγι, ὥς περὶ Ἰουδαίων φησὶν ἡ
ἀλήθεια, ἵνα μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς. Οἱ δὲ Φα-
ρισαῖοι διὰ τὸ ἐπὶ τῇ τοῦ λόγου ἀκρόασει σκανδα-
λισθῆναι, ἄφετε αὐτούς, τυφλοὶ εἰσι καὶ ὁδηγοὶ τυ-
φλῶν. Καὶ Παῦλος δὲ παραινέει, εἰ δυνατόν τὸ δι-
σον ἐφ' ἡμῖν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύου-
τες. Σοὶ μὲν οὖν καὶ παραίνεις· ἡντρέπεται καὶ
βρομαία ἡκόνηται καὶ τόξον ἐντέταται καὶ τὰ
πάν μεθ' ὅσης οἴασου τῆς σοφίας καὶ κρίσεως εὐσε-
βοῦς διητηθῇ, παναγιώτατε δέσποτα· οὐδὲ γὰρ
ἐξεκοφας τὴν συκῆν, ἀλλ' ἐπαρῆκας αὐτῇ τὴν τῆς
ἐκκοπῆς ἀπειλήν. Νῦν δ' αὖθις οὐ μόνον αὐτόθεν
ἡγρεῖώται, ἀλλὰ δὴ καὶ συλλυμαίνεται τῷ καρπο-
φόρῳ τῶν δένδρων καὶ μετασχηματίζειν αὐτῶν τὸ
ἐγκαρπον πρὸς τὸ ἄκαρπον κατεπαίγεται καὶ εἰς
πῦρ συνεχθάλλειν προήρηται. Καὶ καταφρονεῖ λοι-
πὸν ὁ δαίλαιος εἰς βάθος κακῶν ἐμπεσὼν πρὸς τὸ
κακουργεῖν ἀπερυθριάσας παντάπασιν· οὐ γὰρ τοῦτο
αὐτῷ ἐπίδαρυ, ὅτι ἐπιστολὴ ἐκτετύπεται, οὐδ' ὅτι
διαβολὴ κατελέγχεται, ἀλλ' ὅτι εἰς προὔπτον πᾶσι
τὰ τῆς ἐμῆς γνώμης, μᾶλλον δὲ τὸ τοῦ δόγματος
υγιὲς προτίθεται. Καὶ οὐχ ὥς αὐτὸς παρεμηνεύων
τάμναι ταῖς τῶν ἀπλουστέρων καὶ δὴ καὶ τῶν ἀκρι-
βεστέρων ψυχᾷς ἐνεπήρκει κακῶς. Ὅτι δὲ ταῦτα
ἀληθῆ· ταύτη τις ἂν ἴδῃ τρανῶς. . . γὰρ πρῶ-
τον καὶ δεύτερον καὶ τρίτον γράμμα συνοδικὸν
προταπειλοῦν αὐτῷ τὰ χεῖρω, εἰμὴ μεταμάθοι ἄ-
περ αὐτόθεν κακῶς μεμάθηκε. Μετὰ παραινέσεις τε
καὶ προτροπὰς εἰς διαλλαγὴν, μετ' αὐτὰς διαλλαγὰς,
μετὰ τὴν διὰ τῶν ἀχράντων μυστηρίων γενομένην
ἀγάπην ὑπόυλως καὶ αὐλῆς, ἵνα μὴ τᾶλλα λέγω,
τοῦμὲν ὑποδείκνυσι γράμμα, καὶ τὸν νοῦν, ὥσπερ
καὶ πρότερον, διαστρέφει πανούργως. Τίσι δὲ καὶ
ὑποδείκνυσιν; ἱερεῦσιν, ὅσον ἐγὼ δὲ, ἢ καὶ ἄλλοις
καὶ τούτοις Κρησὶν, ὥστε· σχοιή τὸ ἀξιοπιστότερον
τὸ κατάρτατον αὐτοῦ τῆς ἐπινοίας καὶ ἐν οἷς μάλι-
στα ἐξέχει τὸν ἴον. Ἄρ' ἀνεκτὰ ταῦτα, παναγιώ-
τατε δέσποτα; Τίς οὖν ἐπὶ νόμων φειδῶ ὑπολέλει-
πται; Τίς οὕτως ὑπεροπτικῶς, οὕτως ἀφρόδως κα-
ταφρονουμένως συνόδους ὑπερόψεται; Τίς πατρικῶν
φωνῶν παρ' οὐδὲν λογιζομένων οὐχ ὑπερασπίζεται;

Τίς λυμαινομένων ψυχῶν οὕτως ἀναλήγῃτως, οὕτως ἀδαμαντίνως, οὕτω σκληροκαρδίως οὐ φείσεται καὶ τόγε ἐφ' ἑαυτῇ προεπείρξει τὸν ὄλεθρον; Ἄγε δὴ πρὸς τῆς εὐσεβείας αὐτῆς, πρὸς ἧς παρὰ Θεοῦ ἐγκεχείριται φροντίδος ψυχῶν, παναγιώτατε δέσποτα, ἡ διόρθωσον ποιμαντικῶς τὸ καταφρονητήν, ἡ οἷς οἶδας καὶ ὀρεῖσαις τρόποις δῆλον τοῖς πᾶσι τὸν λυμεῖν κατὰστησον· μέχρι γὰρ τίνος ἐπιλυμανεῖται τῇ Χριστοῦ μάνδρᾳ ὁ μηδὲνα μετὰμελον ἐφ' οἷς δέδρακεν ἐσχληκῶς, μᾶλλον δὲ καὶ προκόπτων ἐπὶ τὰ χεῖρω καὶ ἐπὶ κοινῷ τούτῳ τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας κακῶ; Ἐμοὶ μὲν οὖν καὶ τὸ συνειδὸς μαρτυρεῖ καὶ ἄνωθεν συμμαρτυρεῖ ὁ Θεὸς καὶ αὐτὰ τὰ πράγματα μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντα συμμεμαρτύρηκε, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὴν ἱεράν σου ψυχὴν σὺν τοῖς παρ' ἑαυτῇ πανιερωτάτοις ἀδελφοῖς συμφηρον καταπεπλούτηκεν. Ὁ δέ με λυπεῖ οὐ μικρῶς, τοῦτ' αὐτὸ ὅπερ καὶ πρότερον, τὸ τῶν ψυχῶν ἔστι σκάνδαλον. Πῶς δ' ἂν τοῦτ' ἐκ μέσου ἀρθείη, τῆς σῆς πάντως ἔσται καὶ χειρὸς ἱερᾶς καὶ ἀναλόγου φροντίδος. Ἐξβρωμένην διαφυλάττοι ὁ Κύριος τὴν σὴν παναγιότητα εἰς τὴν τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας ἐπίσκεψιν. Ἐνετίηθεν, μαιμακτηριῶνος ε' φθίνοντος αἰῶνα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΑ.

Τῷ παραγιωτάτῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως κυρίῳ Ἱερεμῖᾳ, Μάξιμος ὁ Μαργαρίτιος.

Οὐδὲν, φησὶ τις τῶν ποιητῶν, οὕτως ὀρθῶς εἴρηται, ὅπερ οὐκ ἂν φαύλως τοῦτό τις διηγουμένου διαστραφεῖη, παναγιώτατε δέσποτα· ἐγὼ δὲ μικρὸν παραλλάξας τὴν λέξιν καὶ φαύλως τινὸς τοῦτο διερμηνεύοντος εἶποιμι. Ἔστι δὲ εὐαπόδεικτος ὁ λόγος καὶ μάλα εἴ τις ἀποτοκοπεῖν ἐθέλοι πρὸς τε τὰ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐσθ' ὅτε γινόμενα καὶ πρὸς τὰ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων συμβεβηκότα· ποῦ γὰρ ἂν Ἀρειοὶ ποτε καὶ Μακεδόνοι καὶ Σαβέλλιοι καὶ ἡ λοιπὴ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῖς σείρᾳ τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐπεισέφρησαν Ἐκκλησίᾳ ἡ μέχρις ὀνόματος ἐπὶ φυγῆς ὠνομάζοντο, εἰμὴ τὰ καλῶς γεγραμμένα κακῶς ἡρμηνεύσαν καὶ παρὰ τοῦτο τὸν ἱερὸν διατάρᾳσαν σύλλογον καὶ πρὸς τὸ σφῶν κακῶ καὶ ἄλλοις ἐν τοῖς καιρίοις κατελυμήναντο; Ποῦ δὲ τό γε νῦν εἶναι ἐν τοῖς ἀπάντων στόμασιν ὡς ἀποτρόπαιόν τι κακὸν ἐναφιλοχώρητε· Λούτερος καὶ οἱ τούτου συνοπαδοί, εἰ μὴ καὶ οὗτοι ταῖς ἑαυτῶν ἐξαπάταις τὰ ἱερὰ παραφθείρουν ἐξετόλμησαν λόγια; Παρακινδυνεύει δὲ τις προσκνηφῆναι ἡμῶν κακῶν αὐτοσυργῆς καινοτέρης λύμης ἀφορμὴν μηχανώμενος· ἢ γὰρ παρερμηνεύων διορθῶν βούλεται διαστρέφει παντάπασι, καὶ ὅτι αὐτῷ τὸ πρὸς τὸ κακουργεῖν

ἐνδόσιμον ὅλως οὐ παρακεχώρηται, μᾶλλον δὲ καὶ ἀπειλαῖς φοβεραῖς προσαπείρηται, ἀσφαλῆ καὶ ἀθυμεῖ καὶ τὸν βίον ἀβίωτον οἶεται, καὶ τοῦτο μᾶλλον, ὅτι ἡ τε ἀλήθεια τρανώτερον ἀναδέδειχται καὶ τὰ τῆς κακουργίας αὐτῷ ἐστηλίτευται· ἄλλως γὰρ ἂν ὁδῶ βαδίζουσα ἡ λύμη οὐκ ἂν ἐπαύσατο. Ὅτι δὲ τοῦτ' ἀληθὲς [δῆλον]· καὶ γὰρ καὶ τῆς ἀληθείας ἀναφανείσης οὐδὲν ἥττον θρασύτερον κατηγορεῖται καὶ τό γε ἐπ' αὐτῷ ὑποσκελίζει τοὺς ἀπλουστεροὺς τῷ κλοπιμαίῳ τῶν λόγων σὺν ἀρπαγῇ καταπείγεται. Ὑπνοὶ δ' ὁμοῦ νόμος καὶ μᾶστιξ ἀεργίᾳ καταδεδίκασται καὶ ἐπὶ τῶν νόμων οὐδ' ἐπιστρέφεται, ὦ τῶν κακῶν! Ἐπιστράφηθι δὴ, καὶ πρὸς αὐτῆς τῆς εὐσεβείας, παναγιώτατε δέσποτα, δὸς χεῖρα καταπονουμέναις ψυχαῖς, φθάσον τὴν ἐκ μέσου ὅλως πρὸς τὰ χεῖρω ῥοπὴν· ταῖς θειοτέραις ἐπιπνεύσει καὶ συμμαρτυρεῖν καὶ τοῦτον τῇ ἀληθείᾳ αὐτῇ κατανάγκασον προφητικῶς ἤδη καὶ δακτύλῳ πρὸς ταύτην ἐκδιδαχθέντα διὰ τοῦ ταύτην διαπρυπίως διακηρύξαντος ἄνωθεν καὶ κηρύττοντος, ἡ κατὰ Φαραῶ σκληρυνόμενον καὶ μὴ χρησταῖς ὑπέκοντα παραινέσει μήτε ἱεραῖς πειθαρχοῦντα συνόδοις, μήτε αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ ὑποταττόμενον. Καὶ ὅμως καὶ ἄλλους συνδιαφθείροντα καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἱεροὺς ἄνδρας καὶ τὴν τῶν ἄλλων προστασίαν ἐμπεπιστευμένους τῆς ἱερᾶς ἀγέλης ἀπόπειψον· ὅν γὰρ οὐ πείθει τὸ φιλάνθρωπον, πεισάτω τὸ δίκαιον, καὶ δεὸς οὐ διορθοῦται φιλάνθρωπίας ἀξιούμενος, παιδευθήτω δικαίως καὶ ἄλλοις σωφροσύνης καὶ μετριότητος προκείμενος ὑπόδειγμα. Ταῦτα μὲν ἐμοὶ ὑποβάλλει τὸ συνειδὸς δίκαιά τε εἶναι καὶ ἀποδοχῆς ἄξια, αὐτὸς δὲ καὶ διόρθου καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον καὶ εὐαρεστότερον μεταβάλλεις, παναγιώτατε δέσποτα, καὶ τὸν ἐπὶ τούτοις ἐγγιγνόμενον ταῖς ψυχαῖς σφοδρὸν κατάπαυσον κλύδωνα. Ἐξβρωμένην διαφυλάττοι ὁ Κύριος τὴν σὴν παναγιότητα εἰς τὴν τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας βελτίωσιν. Ἐνετίηθεν, μαιμακτηριῶνος δ' φθίνοντος κατὰ τὸ αἰῶνα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΒ΄.

Τῷ λογιωτάτῳ καὶ εὐλαβεστάτῳ Νικολάῳ τῷ Ῥοδίῳ, Μάξιμος ὁ Μαργαρίτιος εὐπράττειν.

Ἀπητήσω μὲν δὴ σὺ δικαίως, ἐγὼ δ' ὀφειλομένως τὰ εἰς τὸν φίλον ἀπέδωκα, οὐκ εἰς κόρον δὲ τὸν ὕβρεως πατέρα, ὥστε τὸ βακχικὸν ἐξορχήσασθαι, ἀλλὰ μετρίως, καὶ ὥστε τὴν χρεῖαν ἀποπληρῶσαι· ὁ γὰρ ἐγὼ δα τὸ τῆς ψυχῆς ἐπιθλοῦν λογικόν, καὶ μοι ὅτι μάλιστα τὰ τε περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἐπιζήμιον, σχολῇ γ' ἂν ἐκείνου τοῖς φίλοις ἀφθόνως μετέδωκα, τούτου δὲ φειδοῦ, ἀλλὰ πῆ μὲν

ἐπαγγελίας, πῇ δὲ καὶ ἐνδείας. Ὡν γὰρ παρ' ἄλλοις τὴν ἀπόλαυσιν μεμίσσηκαμεν, τούτων οὐκ ἂν ποθ' ἡμεῖς ἀντιποινησάμεθα. Ἀλλὰ γὰρ παρὰ τοῦτο ἀφιλόξενοί τινες τάχα καὶ τι πρὸς λελογισαίμεθα τῆς σφαλερᾶς τινων ἐπὶ ταῖς πράγμασι κρίσεως· ὧν γὰρ ἡ φυγὴ παρὰ τοῖς ὀρθῶς κρίνειν ἐπισταμένοις αἰρετὴ τε καὶ διωκτὴ διὰ τὸ ἐξω κινδύνων τοὺς τοῦτ' ἐργαζομένους γίγνεσθαι, τούτων παρ' ἄλλοις μάλιστα ἐφετῇ, διὰ [δὲ] τὸ ἀκαριαῖον τῆς ἡδονῆς μικροῦ θηρίου μᾶλλον ἢ περ ἀνθρώποις ξυμβιωταῦσιν αἰρεῖσθαι κεκινδυνεύκαμεν καὶ ἐρημόν τινα χῶρον οἰκεῖν ἢ νοῦν ἔχουσιν ἀνθρώποις τῇ τοῦ αὐτεξουσίου ἀξία τετιμημένους οὕτω συναγελάζεσθαι, ὡς τῆς ἀβελτηρίας! Καὶ ποῦ δ' ἂν τις λοιπὸν σωθησόμενος τράποιτο, ὅπου μέχρι τραπέζης καὶ σέβας καὶ φιλία καὶ τὰ πάντα ὀζίρεται; Παλινωδήσω τῇ προτέρᾳ καταστάσει πάντως ἐγὼ καὶ μόνος ἢ μόνῳ ἑαυτῷ συγγενήσασμαι, ἢ μετὰ τοῦ δευτέρου μόνως τῷ δωματίῳ ἐγκατακεκλεισθαι βουλήτομαι, ὅπου καὶ τὰ πρὸς τοὺς οἰκειοτάτους τῶν φίλων διὰ τὸ ἐνδεῆς τῆς τραπέζης δυσέλπιστα μᾶλλον δὲ καὶ ἀνέλπιστα; Εἴσω μου τὸν σκοπὸν τῶν λεγομένων, ἀγγίνους τε ὧν καὶ πολλὰ ἐπ' ὀλιγίσταις ἀπορμαῖς φρονῶν. Ἀπεῖρηκα παρ' ἐχθρῶν, παρὰ φίλων, παρὰ τῶν οἰκείων καταταυραννόμενος. Ἐρῶσω.

ΟΔΟΠΟΡΙΚΑ.

ΕΞ ΕΛΒΕΤΙΑΣ.

Περисπούδαστος ἐν Λονδίνῳ φίλος περιηγηθεὶς τὸν παρελθόντα αὐγουστον μέρη τινὰ τῆς Ἑλβετίας ἐγραψεν ἡμῖν ἐν καιρῷ μακρὰν ἐπιστολήν, ἐν ᾗ μετὰ πολλῆς χάριτος ἀφηγεῖται τὰ τοῦ ταξιδίου αὐτοῦ. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης δημοσιεύομεν τὰς ἐπομένους περικοπὰς, ἱκανὰς περιεχούσας πληροφορίας περὶ τῶν μερῶν ἃ ὁ ἐπιστέλλων περιῆλθε.

Montreux-Suisse,

Κυριακῇ, 14/26 αὐγούστου 1877.

Φίλτατοι μοι,

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐγραψα ὑμῖν ἐκ Παρισίων, εἰς τὰς 8 καὶ 40 λεπτὰ τῆς ἐσπέρας ἀπῆλθον ἐκ τῆς ὠραίας ταύτης πόλεως καὶ περὶ τὰ χάραγματα τῆς ἐπισύτης ἡμεθι εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ῥοδανοῦ, τὸν ὁποῖον καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν εἶχομεν πρὸς τὰ δεξιὰ μας· διήλθομεν τέσσαρα μικρὰ ὑπόγεια περάσματα καὶ μίαν γέφυραν μεγάλην καὶ ἐφθάσαμεν εἰς Βιλεγάρδ, τὸν τελευταῖον γαλλικὸν σταθμόν. Ἐνώπιον ἡμῶν εἶχομεν τὴν ὑπόνομον ὁδὸν Credo, μήκους 2½ μιλίων· ταύτην διήλθομεν εἰς 8 λεπτὰ καὶ εἰς τὰς 11 π.μ. δὲ ἡμεθι ἐν Γενεύῃ.

Ἡ πόλις αὕτη καίπερ οὕσα ἡ πρωτεύουσα τῆς μικροτέρως ἐλβετικῆς ἐπικρατείας, εἶναι ἡ πλουσιωτέρα καὶ πολυανθρωποτέρα πτωχῶν τῶν πόλεων τῆς Ὁμοσπονδίας, ἔχουσα πληθυσμὸν 48 περίπου χιλ. ψυχῶν καὶ ταῖς ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας τῆς λίμνης Λεμάνης, ἐπὶ τοῦ σημείου ὅθεν ἐκρέουσι τὰ κρυσταλλώδη ὕδατα τοῦ Ῥοδανοῦ μετὰ ὀρυκτοῦ καὶ ῥόχθου. Ἐπὶ τοῦ σημείου δὲ ὅπου λήγει ἡ λίμνη καὶ ἄρχεται ὁ ποταμὸς ὑπάρχει ἡ γέφυρα Mont Blanc, ἕκτη αὕτη, ἡ καλλίστη καὶ ἡ εὐρυχωροτάτη πατῶν. Πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ παλαιὰ πόλις, πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ ἡ νέα· ὀλίγον δὲ πορρωτέρω τῆς γεφύρας Mont Blanc εἶναι μικρὸν νησίον κατάφυτον καὶ ὠραῖον, ἐν τῷ μέτῳ τοῦ ὁποῦ ἵσταται ὁ δρειχάλκινος ἀνδριὰς τοῦ περιφήμου πολιτοῦ τῆς Γενεύης Ρουσσώ, εἰς οὗ καὶ τὸ νησύδιον καλεῖται Ὁ Νῆσος τοῦ Ῥουσσώ. Πρὸς ἐπὶ τὰ ἐτῶν ἐγὼ εἶχον ἐπισκερθεῖ τὴν Γενεύην, ἀλλ' ὁ καλὸς φίλος μεθ' οὗ συνεταξιδεύομεν ἐκ Λονδίνου (εἰς ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ ἐν Λονδίνῳ ἐλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου ὁ κ. Γ. Ζ.) πρώτην ἡδὴ φοράν ἔβλεπε τὴν μοναδικὴν ταύτην πόλιν καὶ ὡς ἐκ τούτου τὰ ἐπιρωνήματα ἦσαν συνεχῆ καὶ πολλά. Ἀπαξ ἡ δις τῆς ἐβδομάδος ἐπὶ τῆς Νήσου τοῦ Ῥουσσώ δίδεται μουσικὴ συναυλία καὶ τοῦτο περὶ τὴν ἐσπέραν· τὸ δὲ θέαμα εἶναι μαγευτικώτατον, διότι ὄρμαθοι πολυχρόων φαναρίων ἐξηρητημένων ἐκ τῶν κλάδων τῶν δένδρων ἐπαυξάνουσι τὴν καλλονὴν τῆς φύσεως καὶ ταῦτο χρόνως παρέχουσι φῶς εἰς τὸ πλῆθος ὁπερ συρρέει χάριν διασκεδάσεως· ἡ μουσικὴ εἶναι ἐκλεκτὴ ὡς καὶ ὁ κόσμος, διότι ἡ εἴσοδος εἶναι ἐπὶ πληρωμῇ. Εἰστέλλομεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐκαθήσαμεν παρὰ τὴν ῥίζαν ὑψηλῆς αἰγείρου, ἐκ τῶν κλάδων τῆς ὁποίας ὁ ἐρπυλλὸς ἐρρίπτεται ἀφελῶς πρὸς τὰ κάτω τοὺς πυκνοφύλλους πλακάμους του. Ἐπήραμεν τὸν καφέ μας, ἀντήφαμεν τὰ σιγάρα μας καὶ ἐνετρυφώμεν ἀκούοντες τὴν μουσικὴν συναυλίαν καὶ τὸ κελάρυσμα τῶν ὑδάτων ὁπερ ἐκυλίσσοντο ἀφρίζοντα πρὸς τὰ κάτω. Ἀλλὰ φεῦ, ἐνῷ ἡ φύσις πέριξ ἡμῶν ἐγέλα, ἡ καρδίκα ἡμῶν ἐπιέζετο ὑπὸ μυστηριώδους θλίψεως. Ἐκλαίνομεν ὡς οἱ ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαθυλῶνος καθήμενοι μεμνημένοι οἷα δεινὰ πάσχουσιν οἱ ἐν Ἀνατολῇ ἡμῶν ἀδελφοί.

Ἐν Γενεύῃ ἐμείναμεν ὑπὲρ τὴν μίαν ἐβδομάδα, καὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἐποιήσαμεν πολλοὺς περιπάτους πέριξ τῆς πόλεως καὶ μικρὰς τινὰς ἐκδρομὰς. Ὅπου καὶ ἂν ὑπάγῃ τις, ἔχει νὰ ἴδῃ νέον τι ἡμισυ μίλιον πρὸς τὰ κάτω εἶναι ἡ συμβολὴ τοῦ Ἀρδεως καὶ τοῦ Ῥοδανοῦ· τοῦ πρώτου τὰ ὕδατα εἶναι θολώδη καὶ σιγηλὰ, ἐνῷ τὰ τοῦ Ῥοδανοῦ εἶναι καθαρά, διαυγῆ καὶ ὀρυμητικώτατα. καὶ ὅμως ὀλίγον προσωτέρω ἐνοῦνται καὶ συρρέου-